

2. Dzhaman V.A. Vladiychuk K.V. Name tourist flows Ukrainian emigration to Italy. Structure and features of distribution // *Geography and Tourism*, 2012. - Vol. 20. - P. 198-203.
3. The population of Ukraine. Labour Migration in Ukraine. - K. : Institute of Demography and Social Studies M.V. Ptukha NAS of Ukraine, 2010. - 192p.
4. Rodyonova I.A. *Economy's Words*, - SPb. : «Peter», 2005. - 496 p.
5. Cherchyk L.M. Marketing recreational areas as a tool for development, development and regulation of recreational resources / *Actual Problems of Economics*. - 2006. - N1. - P.95-103.
6. Yavkin V.G., V.P. Rudenko, Kyryushko Y.V., Vladiychuk K.V., Bryzhak P.M. Technology of regionalismes to stimulate the development of the tourism potential. Geographical aspects of tourism development (for example, Ukraine and Poland): monograph /V.H. Yavkin, V.P. Rudenko, V.N. Andreychuk, O.D. King and in.- Chernivtsi, Chernivtsi National. University, 2010.- P. 57 - 71.
7. Yavkin V.G. Kyryushko Y.V., A.V. Morar Attractions recreational resources of price offers in the Chernivtsi region // *Geography and Tourism*, 2012. - Vol. 19. P. 65-71.
8. Yavkin V.G. Fostiyy V.V. Kyryushko Y. The potential of domestic tourism and hospitality structural changes in the Carpathians // *Geography and Tourism*, 2012. - Vol. 20. - P. 132-138.
9. Business successful city [electronic resource] - Access mode: <http://business.fortunecity.com>
10. National Bank of Ukraine. Overview of private money transfers to Ukraine, which appear in the balance of payments statistics [electronic resource] - Access mode: http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Balans/Ogl_grosh/perekaz.pdf
11. World Experience Rural Tourism Development [electronic resource] - Access mode: http://tourlib.net/statti_ukr/siltur2.htm

УДК 380.8

Удовиченко Вікторія Віталіївна,
кандидат географічних наук, доцент

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна
e-mail: reussite303@gmail.com

Наконечна Вікторія Русланівна

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна

ЕТНІЧНИЙ ТУРИЗМ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Представлена стаття присвячена розгляду та аналізу головних історичних аспектів формування, становлення та подальшого розвитку етнічного туризму на території Івано-Франківської області. З метою виокремлення та аналізу історичних особливостей етнічного туризму регіону було застосовано наступні етапи наукового дослідження: збору кондиційної інформації про досліджуване явище шляхом опрацювання літературних джерел й фондів матеріалів; обробки наявної інформації шляхом застосування обґрунтованої системи методів дослідження; та систематизації отриманої інформації й формулювання висновків. Здійснення аналізу історичних аспектів розвитку етнічного туризму у Івано-Франківській області України дало можливість встановити, що даний вид туристичної діяльності у регіоні розвитку набув за чотирма основними етапами: 1) накопичення давніх відомостей описового характеру про етнічні особливості території; поява перших туристичних організацій, які пропонували екскурсантам можливість здійснити поїздку краєм; мандрівки краєм окремих студентів та дослідників-науковців; 2) етап, який тривав з

кінця XIX ст. та до часів проголошення незалежності України, і характеризувався зародженням організованого етнічного туризму, 3) етап часів незалежної України та до початку XXI ст. ознаменувався активною організацією дійств фестивального характеру, проведення яких ґрунтувалося на використанні місцевих етнічних артефактів; у цей же період тривали активні наукові пошуки у напрямку поглиблення теоретико-методологічного та практичного базису етнічного туризму; 4) етап, який розпочався у XXI ст. та триває і нині, й характеризується значним ступенем пожвавлення розвитку етнічного туризму у регіоні, поглибленням наукових доробок, всебічною підтримкою розвитку народних ремесел за сприяння державних органів влади.

Отже, у представленій статті уперше було сформульовано та розроблено концептуальну модель здійснення наукових пошуків з метою аналізу історичних аспектів розвитку етнічного туризму, а також виокремлено й охарактеризовано основні етапи такого розвитку. Отримані результати дослідження можуть бути застосовані для поглиблення наукових вишукувань у даному напрямку й, однозначно, з метою пожвавлення розвитку туристичної галузі даного спрямування на території Івано-Франківської області.

Ключові слова: етнічний туризм, історичний етап, туристична діяльність, подорож.

УДК 380.8

Удовиченко Вікторія Витальєвна,
кандидат географічних наук, доцент

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
e-mail: reussite303@gmail.com

Наконечна Вікторія Руслановна

Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
e-mail: reussite303@gmail.com

ЭТНИЧЕСКИЙ ТУРИЗМ ИВАНО-ФРАНКОВСКОЙ ОБЛАСТИ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Представленная статья посвящена рассмотрению и анализу главных исторических аспектов формирования, становления и дальнейшего развития этнического туризма на территории Ивано-Франковской области. С целью обособления и анализа исторических особенностей этнического туризма региона были использованы следующие этапы научного исследования: сбора кондиционной информации про исследуемое явление путем обработки литературных источников и фондовых материалов; обработки имеющихся ведомостей путем использования обоснованной системы методов исследования; систематизации полученной информации и формулирование выводов. Реализация анализа исторических аспектов развития этнического туризма в Ивано-Франковской области дала возможность установить, что данный вид туристической деятельности в регионе развивался в соответствии с четырьмя основными этапами: 1) накопления давних ведомостей описательного характера про этнические особенности территории; появление первых туристических организаций, которые предлагали экскурсантам возможность осуществления поездок краем; путешествия отдельных студентов и ученых-исследователей; 2) этап, который продолжался с конца XIX в. и до времен провозглашения независимости Украины, и характеризовался зарождением организованного этнического туризма; 3) этап времен независимой Украины и до начала XXI в. ознаменовался активной организацией событий фестивального характера, проведение которых основывалось на использовании местных этнических артефактов; в это же время проходили активные научные поиски в направлении

углубления теоретико-методологических и практических основ этнического туризма; 4) этап, который начался в XXI в. и продолжается ныне, и характеризуется интенсивным развитием этнического туризма в регионе, углублением научных разработок, всемерной поддержкой развития народных ремесел государственными органами власти.

Таким образом, в представленной статье впервые было сформулировано и разработано концептуальную модель осуществления научных исследований с целью проведения анализа исторических аспектов развития этнического туризма, а также выделено и охарактеризовано основные этапы такого развития. Полученные результаты исследования могут быть использованы для углубления научных исследований в данном направлении и, однозначно, активизации развития туристической отрасли данного направления на территории Ивано-Франковской области.

Ключевые слова: этнический туризм, исторический этап, туристическая деятельность, путешествие.

UDC 380.8

Udovichenko Viktoriia Vitalievna,
candidate of sciences (geography),
associate professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine
e-mail: reussite303@gmail.com

Nakonechna Viktoriia Ruslanovna

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine
e-mail: reussite303@gmail.com

ETHNIC TOURISM OF IVANO-FRANKIVSKA REGION: HISTORICAL ASPECT

The key historical aspects of ethnic tourism, its formation, coming into being and future development in Ivano-Frankivska region are depicted and analyzed in this article. The main stages of scientific researches for the purpose of defining and analyzing of historical peculiarities of ethnic tourism are: collection of conditioned information about scientific phenomenon by the way of processing literary sources and library stock; processing of available information by the way of using well-founded system of methods; and systematization obtained information and conclusion formulation. Realization of analysis of historical aspects of ethnic tourism development in Ivano-Frankivska region of Ukraine gave opportunity to establish that this type of tourist's activities in the region has developed according to the next four stages: 1. collecting ancient descriptive data about ethnic features of the territory; first tourist's organizations establishment which had proposed the opportunity to do for a trip to our neck of the woods; the trips to our neck of the woods held by single students and scientists-explorers; 2. stage of rise the organized ethnic tourism from the end of XIX century to the proclamation of independence of Ukraine; 3. stage of active organization of festival events, which were based on usage of local ethnic artifacts, with continuation of active scientific researches in order to extend theoretical-methodological and applied knowledge about ethnic tourism; this stage lasts from the proclamation of independence of Ukraine till the beginning of XXI century; 4. stage, which lasts from the beginning of XXI century till now, is essential in the high level of intensification of development of ethnic tourism in region, deepening the scientific researches, comprehensive approval of the development folk crafts by the government bodies.

So the conceptual model of realization scientific researches for the purpose of analyzing historical aspects of ethnic tourism, the key stages of its development are found out

in this article. Presented results could be used for the deepening such type of scientific researches and intensifying future development of tourist's industry in the territory of Ivano-Frankivska region.

Key words: ethnic tourism, historical stage, tourist's activities, journey.

Постановка проблеми: Етнічний туризм як один з найдоступніших та найпопулярніших видів туризму стрімко розвивається на території Івано-Франківської області. Враховуючи вигідне географічне її розташування, особливості місцевого клімату, природні та етнокультурні фактори, поступове розширення туристичної інфраструктури, можна зауважити, що даний регіон стає все більш привабливим для відпочивальників та мандрівників. Отже, і розгляд питань, пов'язаних із сучасними та історичними особливостями розвитку такого явища як етнічний туризм, залишається важливим напрямком досліджень. Особливо це стосується історичних аспектів, оскільки етнічний туризм, на відміну від інших видів туристичної діяльності, має тісні зв'язки із минулим того чи іншого краю.

Актуальність дослідження: на сучасному етапі формування, становлення та розвитку туристичної галузі в Україні розвиток такого виду туристичної діяльності, як етнічний туризм, потребує особливої уваги, адже нині для відпочинку та задоволення пізнавальних потреб людині вже не достатньо відвідати привабливий регіон, чи то погрітися під лагідними променями сонечка. Нині туристи та рекреанти прагнуть отримати нові враження, пізнати щось нове. Саме тому розвитку етнічного туризму в нашій державі, і на території Івано-Франківської області зокрема, повинна надаватися особлива увага, адже ми – українці – маємо багатющий життєвий досвід, цікаві обряди й традиції, які разом і становлять ту ресурсну основу, без якої важко уявити розвиток того чи іншого виду діяльності й, зокрема, етнічного туризму.

Аналіз досліджень і публікацій: вивченню та аналізу головних етапів виникнення, становлення й розвитку етнічного туризму як такого та частково на території Івано-Франківщини присвячені дослідження таких вчених, як: С.А. Антонович, І.О. Бочан, М. Глушко, В.В. Грабовецький, Г.М. Гуменюк, Т.А. Дьорова, Р.В. Захарчук-Чугай, С.П. Кузик, М.Л. Орлова, В.К. Федорченко, В.В. Шикеринець та інших. Проте питання розгляду історичних аспектів етнічного туризму Івано-Франківської області залишаються мало дослідженими.

Мета дослідження: розглянути та проаналізувати головні історичні аспекти формування, становлення та подальшого розвитку етнічного туризму на території Івано-Франківської області.

Виклад основного матеріалу: Етнічний туризм – це підвид пізнавального туризму, метою якого є ознайомлення із матеріальною та духовною культурою певного етносу, що проживає нині або проживав у минулому в межах певної території. Це відвідування “глибинки” з метою

ознайомлення із архаїчними говорами, фольклором, побутом, культурою й мовами автохтонних народів [6].

Етнічний туризм, як складний і динамічний об'єкт наукового дослідження, потребує використання методів різних галузей знань. Результативність дослідження напрямків трансформації етнічного простору, його чинників та наслідків, визначається передусім сукупністю процесів отримання, обробки, засвоєння та використання релевантної інформації. Основні етапи проведення дослідження історичних аспектів етнічного туризму включають наступні: 1) збір кондиційної інформації про досліджуване явище шляхом опрацювання літературних джерел й фондів матеріалів, 2) обробка наявної інформації шляхом застосування обґрунтованої системи методів дослідження; 3) систематизація отриманої інформації (рис. 1). Із кожним роком розвиток туризму в Івано-Франківській області набуває все більших обертів. Щороку даний регіон відвідує в середньому 147 тис. туристів, 27 тисяч з яких – іноземні туристи з країн СНД та ЄС.

Щороку заклади обслуговування області обслуговують до 44 тисяч екскурсантів. Таким чином, туристична галузь посідає чільне місце у структурі економіки регіону, а розвиток цієї сфери суспільного життя повинен стати одним із пріоритетних завдань на найближче майбутнє [7].

Історична періодизація розвитку етнічного туризму Івано-Франківської області. Перші згадки про етнічний туризм у регіоні датуються давніми часами. Так, людям завжди була притаманна природна цікавість, їм кортіло дізнатися, як живуть інші народи, чи просто відвідати “чужі” землі з метою пошуку чогось незвичайного. Розвитку етнічного туризму сприяло вдале геополітичне положення Івано-Франківської області, що розташувалася у географічному центрі Європи, на південному заході території України, на стику двох великих природно-географічних регіонів – Східноєвропейської рівнини та Східних Карпат. Дана адміністративна область знаходиться на перехресті багатьох важливих торговельних шляхів, оскільки межує із Закарпатською, Львівською, Тернопільською і Чернівецькою адміністративними областями України та має державний кордон із Румунією. Завдяки цьому Івано-Франківську область щороку відвідувала значна кількість іноземних купців, які, приїжджаючи додому, поширювали славу про Франківщину, про її багаті природні ресурси, гостинний народ та цікаві традиції, тим самим приваблюючи все більше охочих побувати на її території [8].

Сучасних рис етнічний туризм в Україні та у Івано-Франківській області зокрема, почав набувати з початку XIX ст. У цей час відома організація «Руська трійця» займалася організацією та популяризацією серед населення, особливо серед інтелігенції, народознавчих мандрівок Батьківщиною. Зокрема, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич та Яків Головацький заохочували до пізнання історії України, ознайомлення з її культурно-історичними та природними пам'ятками.

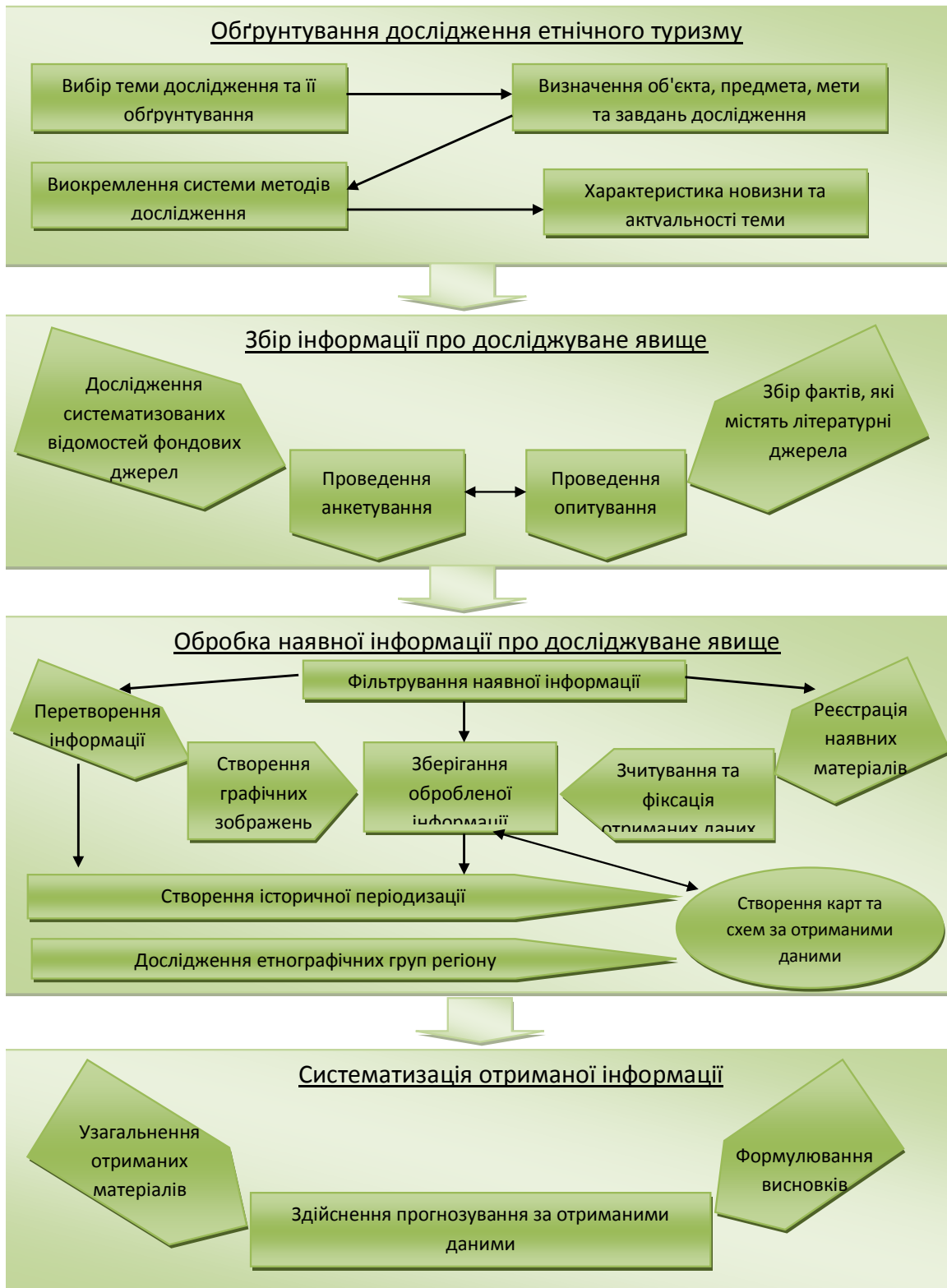

Рис. 1. Концептуальна модель дослідження історичних аспектів етнічного туризму

Згодом активними громадськими діячами було досліджено лікувальний та рекреаційний (відпочинковий) потенціали Прикарпаття та Закарпаття, визначено особливості цих територій та перспективи їх розвитку.

Перші організації, що пропонували здійснення туристичних подорожей (туристичні бюро), почали виникати наприкінці XIX ст. Так, у

1898 році розпочали діяльність західні екскурсійні бюро, що стали основними центрами розвитку саме етнічного туризму. Це такі, як Яремче, Коломия, Галич тощо. На межі XIX-XX ст. розпочалося освоєння етнічно-рекреаційних місцевостей по околицях Яремче, Косова, Верховини та ін. [8]. Відродження українських традицій та звичаїв, елементів національної культури, вплив релігії на українське суспільство, особливості менталітету нації, духовно-моральний вимір викликає інтерес багатьох фахівців різних напрямів, зокрема духовенства, органів державного та місцевого управління, науковців та знаходить відображення у чисельних публікаціях, монографіях, виступах. Так, у XX ст. у розвитку етнічного туризму особливого значення набувають дослідження з історії та культури етнічних й етноконфесійних груп, які населяли Івано-Франківську область.

Іншим поштовхом до виникнення та розвитку етнічного туризму у регіоні було те, що впродовж кількох століть землі етнографічних груп на території області перебували у складі декількох держав. І жителі Франківщини у побутовому вжитку зберегли прадавній, характерний для Київської епохи, мовно-культурний пласт й унікальні побутові риси, що сприяло пожвавленню відвідування іноземними туристами різних куточків області з метою ознайомлення із культурними традиціями предків [7, 11].

Етнічний туризм є відносно молодим соціально-економічним явищем. Так, подорожі, які здійснювалися до початку XIX ст., не вважаються вченими туристичними у відповідності до сучасного трактування [7]. Більшість вчених-спеціалістів сходяться на тому, що сучасний етнічний туризм зі своєю структурою, матеріальною базою, методами роботи почав формуватися лише у XIX ст.

Національно-культурне відродження України, зокрема західноукраїнських земель, що тривало впродовж XIX ст. й супроводжувалося зростанням інтересу освіченої частини населення до мови свого народу, історії та культурної спадщини, сприяло появі етнічного туризму як форми й способу пізнання краю. Від початку до середини XIX ст. значного поширення набули мандрівки краєм, які активно здійснювали студенти Галичини, зокрема ті люди, котрі відчували потребу у глибшому вивченні джерел національної самобутності, народних звичаїв, фольклору, старожитностей. Вони мандрували територією різних частин Івано-Франківської області та розповсюджували інформацію про побачене, пробуджуючи у людей зацікавленість. Так, у відповідності до численних матеріалів, у мандрівках брали участь такі відомі особи, як Я. Головацький, І. Вагилевич, батько й син Устияновичі, І. Франко та інші. Немає сумніву в тому, що такі подорожі відіграли важливу роль у національному вихованні тогочасної молоді. Під час цих мандрівок вивченню підлягали рідний край, пам'ятки історії та писемності, побут населення, збиралися етнографічні та фольклорні матеріали, які стали основою численних публікацій. Особливе значення в історії етнічного туризму належить діяльності І. Франка. Здійснюючи ще в ранньому

дитинстві, а згодом – будучи учнем Дрогобицької гімназії та студентом Львівського університету, мандрівки Прикарпаттям та Карпатами, він збагнув велике науково-пізнавальне й патріотично-виховне значення подорожей. У 1883 р. І. Франко організував «Кружок етнографічно-статистичний для студіювання життя і світогляду народу», пізніше – «Кружок для устоювання мандрівок по наших краях» [5]. Результатом його постійних мандрівок стали численні публікації фольклорних та етнографічних матеріалів, які залишаються цікавими для прихильників етнічного туризму. Весь охарактеризований час можна назвати *першим періодом* розвитку етнічного туризму на території Івано-Франківської області, який був фактично періодом його зародження.

Другий період розвитку етнічного туризму на території регіону дослідження розпочався із кінця XIX ст. і тривав до часів проголошення Україною незалежності у 1991 р. У цей час на території Івано-Франківської області починає зароджуватись організований етнотуризм. Першими організованими туристами були мандрівники групи під проводом М. Романовського, які у 1852 р. проклали маршрут із Космача до Чорногори [5]. Учасники цієї групи здійснювали історико-краєзнавчу та громадсько-освітню діяльність.

Дещо пізніші відомості про туристичну діяльність етнічного спрямування пов'язані із 1875 р., коли члени Товариства Татранського із Коломиї через Княздвір, Березів та Молодятин дійшли до Ланчина й Майдана, а звідти через Делятин, Дору, Ямну, Микуличин повернули на Говерлу, записуючи народні пісні, колядки, щедрівки, казки та повір'я місцевого населення.

Територія Івано-Франківської області у різні часи перебувала у складі різних держав, зокрема: Туреччини, Молдови, Австрії, Угорщини, Румунії, Польщі й Чехословаччини. Та незважаючи на існування різного типу адміністративного управління, жителі регіону віками жили у відповідності до сформованих старозвичаєвих порядків, “пастушого” права; здійснювали полонинське тваринництво, творили унікальну матеріальну й духовну культуру, яка була і залишається цікавою для туристів [5].

Третій період у розвитку етнічного туризму розпочався із проголошенням у 1991 р. Української незалежної держави і тривав до кінця XX століття. У цей час чимало було зроблено та досліджено з питань етнічного туризму. Перш за все, варто відзначити прагнення самих жителів області розвивати даний вид туризму. З цією метою було організовано чимало цікавих дійств. Так, у горян завжди був великий потяг до костюмованих дійств: навіть за часів засилля войовничого атеїзму майже у кожному селі відбувалася велелюдна різдвяна вертепна хода, а традиційне проводжання вівчарів на полонину завжди перетворювалося на захоплюючу виставу.

Визначну роль у культурному житті регіону відіграв організований у 1991 р. Гнатом Хоткевичем аматорський народний гуцульський театр, у складі якого селяни мали можливість ставити п'єси із використанням місцевої говірки.

Пізніше самобутній гірський край набув слави кінематографічної мекки. Так, зняті тут стрічки Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», Леоніда Осика «Камінний хрест» та Юрія Іллєнка «Білий птах з чорною ознакою» були визнані світовими шедеврами [4].

Зачарований місцевою унікальною, ще «не зруйнованою» подіями бурхливої Європи, побутовою культурою регіону, видатний письменник Михайло Коцюбинський не випадково наприкінці XIX ст. назвав її носіїв «тінями забутих предків», оскільки важко піддавалося усвідомленню те, як корінне населення змогло ввібрати та зберегти у своїх традиціях світоглядні напластування ряду суспільних доісторичних та пізніших епох.

Під час третього періоду розвитку етнічного туризму на території Івано-Франківської області за результатами дослідження етнічних територій було написано чимало праць, зокрема, вийшла відома робота Ф.Д.Заставного «Українські етнічні землі», у якій значну увагу звернено на українські етнічні території та етнічні межі. Також у цей період була написана та опублікована велика кількість наукових робіт, у яких висвітлено зміст таких понять, як «етнічна територія», «етнічний кордон», «етнічний ренесанс», «етнодемографічні процеси в Україні», «етнонаціональна політика», «етнополітична ситуація в Україні», «етнополітика», «етнополітичні відносини», «етнополітичний простір України», «етноцид», «корінна національність» тощо. Все це разом значно поглибило теоретичні та методологічні засади етнічного туризму [8].

Питанням, пов'язаним із особливостями етнографічних груп українського етносу (бойків, гуцулів, лемків) присвячено чимало публікацій, в основному етнографів, істориків та, меншою мірою, географів. Усі вони спонукали розвиток етнічного туризму на цих землях. Так, вивченню гуцулів присвячене дисертаційне дослідження М.М. Лаврук «Гуцули Українських Карпат (етногеографічне дослідження)» та ряд статей. Згаданим автором було розроблено теоретико-методичні основи суспільно-географічного вивчення етнографічної групи, розкрито зміст таких понять, як «соціально-етногеографічний комплекс», «етногеографічний район», «життєдіяльність етнографічної групи» тощо; а також було проаналізовано майже всі види життєдіяльності гуцулів Українських Карпат другої половини XX ст. У ряді публікацій І.Д. Красовського була описана етнографічна група лемків. Всебічне відображення етнографічні групи українського етносу знайшли у сучасних програмах та посібниках з етнічної географії України, етнографії і географії населення України [2].

У другій половині XX ст., зокрема після проголошення незалежності України, активно розпочалися дослідження етнічних груп, які проживають

на її території, з метою поживлення розвитку етнічного туризму. З'явилася велика кількість публікацій у історичних, географічних, етнографічних періодичних виданнях, у окремих тематичних збірках та монографіях. На території Івано-Франківської області було започатковано проведення етнофестивалів – одного із найбільш колоритних явищ етнічного туризму.

Початком *четвертого*, сучасного, періоду розвитку етнічного туризму на території дослідження є початок ХХІ ст. Саме у цей час з метою поживлення процесу розвитку етнотуризму на Прикарпатті за підтримки органів місцевого самоврядування, Івано-Франківської облдержадміністрації та ряду райдержадміністрацій було видано серію путівників, як-то: «Івано-Франкіщина туристична», «Івано-Франківщина запрошує», «Туристичними стежинами Косівщини», «Надвірнянщина туристична», «Верховино, світку ти наш» та інші [6].

Починаючи із 2002 р. на території Івано-Франківської області активізується «рух», покликаний відродити та збагатити новими надбаннями унікальну етнічну вишивку місцевих майстрів. Глибокі художні місцеві традиції одягової вишивки області високо цінуються сучасними туристами. Особливо привабливими є численні зразки вишивки ХVІІІ – початку ХІХ ст., які збереглися і представлені у музеях регіону. Івано-Франківська вишивка характеризується багатством технічного виконання [6]. Так, відомий український краєзнавець В. Шухевич у 2002 році дослідив та виокремив 12 технік даної вишивки. При цьому найвидатнішими центрами даного виду мистецтва вважаються міста Верховина, Косів, Космач, Яремча, Надвірна.

Вивченням феномену прикарпатської вишивки займалися також науковці О. Никорак, Р. Захарчук-Чугай, К. Сусак, а також майстри народної вишивки І. Свйонтек та О. Писарук.

Протягом останніх п'яти років на базі Коломийського національного музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття ім. Й. Кобринського та Косівського інституту прикладного і декоративного мистецтва систематично проводяться практичні заняття, майстер-класи, а також спеціалізовані стажування для студентської молоді з Івано-Франківська, Чернівців, Львова, Кракова, Варшави, Відня [1].

Відомо, що прикарпатські вишивки зберігаються не лише в Україні, але й у музеях та приватних збірках за кордоном, зокрема у Білорусі, країнах Балтії, Грузії, Казахстані, Росії, Польщі, Австрії, Словаччині, Румунії, Німеччині, Великобританії, США, Канаді, Австралії тощо. Про них писали і пишуть дослідники, журналісти, поціновувачі народної творчості. Різні у дослідників підходи до критеріїв оцінки вишивки, її орнаменту, композиції, колориту, та найголовніше, що вони сходяться у помислах-висновках про те, що іванофранківська вишивка – це феноменальне явище, яке розкриває невичерпне багатство творчого потенціалу народу, його фантазію, вигадку, рукотворну виразність, уміння

за допомогою голки й нитки розкривати та розповідати людям про свої помисли, розуміння краси рідної землі, широкомасштабно сягаючи небесних світил – Сонця, Місяця, зірок, вишиваючи хрести, янголів, храми. У розробці сюжетних зображень, орнаментальних знаків-символів прикарпатські вишивальниці досягли вершин художнього рівня. Вони створили і створюють у своїх поселеннях, скрізь, де живуть, такі вишивки, які оцінюються як високомистецькі твори, що здобули визнання і всесвітню славу [1].

Тому цілком природним є особливий інтерес туристів-поціновувачів українського національного мистецтва, які відвідують музеї, сувенірні ринки, ярмарки у Косові, Космачі, Коломиї, Яремчі, Івано-Франківську у пошуках унікальних вишиванок .

Так, на території Івано-Франківської області, як у своєрідному заповіднику, збережено втрачені іншими слов'янськими народами дорогоцінні для історії риси мистецтва далеких пращурів. Вона й нині відома талановитими майстрами художньої обробки дерева й металу, ткачами і керамістами, писанкарями, творцями виробів із сиру, вовни, шкіри.

Доброю традицією із підтримки та розвитку народних ремесел є проведення свят українських ремесел, які відбуваються на Івано-Франківщині щороку. Так, одним із найвдаліших туристично-мистецьких проєктів такого типу є «Прикарпатський вернісаж», започаткований Радою з туризму Карпатського регіону, Івано-Франківською обласною державною адміністрацією та виконавчим комітетом Івано-Франківської міської ради. Цей фестиваль декоративно-прикладного мистецтва поєднав у собі широкий показ можливостей майстрів давніх ремесел не лише із Карпатської України, але практично з усіх областей нашої держави. За період з 2006-го по 2010-й рр. у вищезгаданому святі ремесел взяло участь понад 700 майстрів народної творчості з усіх регіонів України, а також ряду країн-сусідів: Білорусі, Росії, Молдови, Румунії, Польщі, Угорщини. У рамках даного проєкту постійно проводиться промоційний тур для українських та закордонних журналістів з метою ознайомлення їх із туристичною інфраструктурою м. Івано-Франківська та Прикарпаття в цілому [9].

Однією з особливих граней етнотуризму Івано-Франківщини є фестивалі, які щороку проводяться упродовж останніх двох десятиріч. Серед найпопулярніших з них варто відзначити: “Різдво в Карпатах” (Міжнародний мистецько-туристичний фестиваль, м. Яремче, Косів, Верховина, Коломия, Івано-Франківськ); етнографічні фестивалі, які чудово презентують пісенні, танцювальні, мистецькі традиції Карпатської України – “Писанка”, “Коломийка” (традиційно проводяться на Коломийщині). Характерним є обласне свято “Полонинське літо”, мета якого полягає у підтримці господарських традицій та обрядів гуцулів (проводиться на Верховинщині). Оригінальним є традиційний

міжрайонний фестиваль чоловічих хорів, який уже понад 10 років проводять у селі Рожневі Косівського району. Надзвичайно потрібними для популяризації гуцульських мелодій є фестивалі дитячих народних ансамблів (м. Косів) та дорослих народних ансамблів імені Могура (сmt Верховина) [5].

Відвідувачів Івано-Франківської області, українських та іноземних етнографів і культурознавців завжди дивувало те, як місцеве населення зберігає прадавню самобутність, зокрема, традиції, звичаї та обряди, тому туристи і прагли відвідати цей регіон. Так, у період з 2005-го по 2009 р. Івано-Франківську область відвідало понад 5 млн. туристів. Але головне – не показники статистики, а можливість бачити чарівний Карпатський край, відчувати його неповторну енергетику, милуватись місцевою колоритною культурою. Не випадково свого часу видатний польський письменник Станіслав Вінценз писав: “Прикарпатський епос – це один із небагатьох уже в Європі міфічних переказів, і я, виявляючи свої почуття до українського народу, не можу зробити нічого кращого, як офірувати йому свою книжку. Аби він повернув собі те, що є його власністю і що має тепер далеко не кожен із європейських народів” [2].

Даний період розвитку етнічного туризму є нині незавершеним та набуває все більших темпів свого розвитку, насичується новими ідеями, надаючи туристам колоритних вражень та емоцій у пізнанні свого краю.

Висновки: Отже, підсумовуючи усе вищезначене, можна зробити висновок, що у розвитку етнічного туризму Івано-Франківської області чітко виокремлюються чотири етапи, кожен з яких вирізняється різною тривалістю, має свої особливості й інтенсивність розвитку етнічного туризму, рівні надання етнотуристичних послуг. В цілому, з часом розвитку організований етнічний туризм на Гуцульщині не мав масового характеру через низький рівень послуг, незадовільний стан доріг, низький рівень культури обслуговуючого персоналу. Проте, незважаючи на певні недоліки, етнічний туризм і відпочинок на Прикарпатті розвивався, свідченням чого є велика кількість різноманітних рекламних та інформаційних матеріалів.

Список використаних джерел інформації

1. Антонович С.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів: Світ, 1999. – 67 с.
2. Бочан І.О. Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи: Зб. Матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (Львів, 2-3 березня 2011 р.) Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2001. – с. 9-11.
3. Глушко М. Історико-етнографічне районування Галичини: сучасний стан // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – 2009. – № 1. – С. 8-18.
4. Грабовецький В.В. Гуцульщина XII-XIX ст. – Л., 1982.
5. Гуменюк Г.М. Перспективи розвитку етнічного туризму на Прикарпатті / Г. Гуменюк, Р. Загнибіда // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи. – Вип. 2. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2010. – С. 81-86.
6. Енциклопедія етнокультурознавства. Понятійно-термінологічний інструментарій, концептуальні підходи. – Ч. I, м. II. – К., 2001. – 521 с.

7. Кузик С.П. Географія туризму: Навчальний посібник. Львівський національний ун-т м. І. Франка, Географічний ф-т. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
8. Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії. Історико-культурологічне видання / гол.ред. М. Кугутяк. – Львів, 2006. – 568 с.
9. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні. – К.: Вища шк., 2002. – 195 с.
10. Шикеринець В.В. Деякі аспекти розвитку етнотуризму в Україні (на місцевому рівні) / В.В. Шикеринець // Розвиток етнотуризму: проблеми та перспективи: Зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (Львів, 2-3 березня 2011 р.) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Львівський інститут економіки і туризму. – Львів: ЛІЕТ, 2001. – С.24-27.
11. <http://stud24.ru/turism/etchnij-turizm/62868-206504-page1.html> – етнічний туризм та його особливості.
12. http://vechervkarpatah.at.ua/publ/test/etnichnij_turizm_problemi_tendenciji_perspektivi/6-1-0-1585 – етнічний туризм: проблеми, тенденції, перспективи.

References

1. Antonovych S.A., Zakharchuk-Chuhai R.V., Stankevych M.Ie. Dekorativno-prykladne mystetstvo. – Lviv: Svit, 1999. – 67 с.
2. Bochan I.O. Rozvytok etnoturyzmu: problemy ta perspektyvy: Zb. Mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh (Lviv, 2-3 bereznia 2011 r.) Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Lvivskyi instytut ekonomiky i turyzmu. – Lviv: LIET, 2001. –с. 9-11.
3. Hlushko M. Istoryko-etnografichne raionuvannia Halychyny: suchasnyi stan // Karpaty: liudyna, etnos, tsyvilizatsiia. – 2009. – № 1. – С. 8-18.
4. Hrabovetskyi V.V. Hutsulshchyna KhII-KhIKh st. – L., 1982.
5. Humeniuk H.M. Perspektyvy rozvytku etnichnoho turyzmu na Prykarpatti / H. Humeniuk, R. Zahnybida // Rekreatsiinyi potentsial Prykarpattia: istoriia, suchasnyi stan, perspektyvy. – Vyp. 2. – Ivano-Frankivsk: Foliant, 2010. – С. 81-86.
6. Entsyklopediia etnokulturoznavstva. Poniatiino-terminolohichni instrumentarii, kontseptualni pidkhody. –Ch. I, m. II. – K., 2001. – 521 s.
7. Kuzyk S.P. Heohrafiia turyzmu: Navchalnyi posibnyk. Lvivskyi natsionalnyi un-t m. I. Franka, Heohrafichnyi f-t. – K.: Znannia, 2011. – 271 s.
8. Prykarpattia: spadshchyna vikiv. Pam'iatky pryrody, istorii, kultury, etnografii. Istoryko-kulturolozhichne vydannia / hol.red. M. Kuhutiak. – Lviv, 2006. – 568 s.
9. Fedorchenko V.K., Dorova T.A. Istoriia turyzmu v Ukraini. – K.: Vyscha shk., 2002. – 195 s.
10. Shykerynets V.V. Deiaki aspekty rozvytku etnoturyzmu v Ukraini (na mistsevomu rivni) / V.V. Shykerynets // Rozvytok etnoturyzmu: problemy ta perspektyvy: Zb. mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh (Lviv, 2-3 bereznia 2011 r.) / Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Lvivskyi instytut ekonomiky i turyzmu. – Lviv: LIET, 2001. – С.24-27.
11. <http://stud24.ru/turism/etchnij-turizm/62868-206504-page1.html> – etnichnyi turyzm ta yoho osoblyvosti.
12. http://vechervkarpatah.at.ua/publ/test/etnichnij_turizm_problemi_tendenciji_perspektivi/6-1-0-1585 – etnichnyi turyzm: problemy, tendentsii, perspektyvy.

УДК 911.37:332.1

Пацюк Вікторія Сергіївна,
кандидат географічних наук

Криворізький національний
університет, м. Кривий Ріг, Україна
e-mail: victoriya_patsuk@mail.ru

БРЕНДИНГ МІСТ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (на прикладі м. Кривий Ріг)

У даному дослідженні було зроблено спробу розкрити актуальність брендингу міст та регіонів як могутнього важеля формування їх позитивного іміджу.